

Márianosztrai kolostor alapítása és története

1352-ben Nagy Lajos király az egyetlen magyar alapítású férfi szerzetesrend, a pálosok részére kolostort épített. A kolostor mellé a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére templomot emeltetett. Az egész település a templomról, ill. annak védőszentjéről kapta a nevét. Latinul: Maria nostra, ami szó szerinti fordításban a Mi Máriánk, magyarosan Magyarok Nagyasszonya, népiesen a Boldogasszony.

Nagy Lajos király mélységesen tisztelte Szűz Máriát. 1382-ben Márianosztráról 16 pálost küldött Lengyelországba, és megalapította a czechochowi kolostort. A 16 pálosnak Mária-ikont adományozott, hogy azt vigyék magukkal az új kolostorba.

Márianosztrát meglátogatta Kapisztrán Szent János is, aki ezzel a megállapítással távozik: "Ha szenteket akartok látni, menjetek Nosztrára!" Járt itt Mátyás király és hitvese is, Beatrix királyné.

A nosztrai konvent virágkora - ahogy a többi magyarországi pálos kolostoré is - a török előtti időkre esik. Itt volt hosszú ideig a rend novíciátusa és tanulmányi háza.

A II. József féle feloszlatás után a kolostor női börtönként működött és a lakókra az itt szolgálatot teljesítő vincés nővérek viseltek gondot.

A pálosok ma a templom melletti plébánia épületben laknak és a falu illetve a környékbeli falvak híveinek lelkipásztori szolgálatát látják el. A Szentszék Istentiszteleti és Szentségi Kongregációja 2012. május 4-én a Magyarok Nagyasszonya templomot Bazilika Minor címmel és méltósággal ruházta föl.

A templom és a plébánia épület között helyezkedik el az ún. Mária-lak, vagyis a zarándokszállás. Itt 16 férőhely várja a zarándokokat.

XX
XXXXXXX

A kolostor alapítása

I. Nagy Lajos király (1342-1382) – az 1347-es és 1350-es nápolyi, valamint az 1351-es és 1352-es litván hadjáratokat követően – a visegrádi királyi rezidencia közelében fekvő bürzsönyi vadászterületen, egy közeli romos vár faragott köveiből 1352-ben kolostort és templomot építtetett a Pálos Rend számára egy csöndes, hegyvidéki területen, amit a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére szenteltetett föl.

Így nyerte el a kolostor – majd ennek következtében a mellette kialakult falu – a Maria Nostra, a Mi Máriánk nevet. 1366-ban Nagy Lajos a Garammenti Gény és Csata birtokokat adományozta egy malommal együtt a remetéknek, majd halála előtt nem sokkal, 1380-ban a szobi vámokat és a révet egy kúriával egyetemben szintén a márianosztrai pálos konvent rendelkezésére bocsátotta, kikötve azt is, hogy vitás kérdésekben a pálosok javára kell dönten. Lajos király 1377-ben megalapította Pozsony

mellett a Máriavölgynek nevezett kolostort (ma: Marianka), amit a nosztrai konvent felügyelete alá helyeztek, ezzel az rangban emelkedvén vikariátussá vált.

Az alapító I. Nagy Lajos király szobra a templom előtt

Remete Szent Pál ereklyéje

Mikor 1378-ban háború tört ki a Magyar Királyság és a Velence között az adriai városok birtoklásáért, a betegsége miatt Nosztrán tartózkodó király kijelentette, hogy ha a Mindenható Isten Remete Szent Pál érdemeiért a velenceiek fölött győzelemre segíti, akkor ennek a szentnek testét a Pálos Rendnek a velenceiektől megszerzi. Miután a háborút a magyarok megnyerték, az 1381-es torinói békeszerződésbe – melyet a diósgyőri várban ratifikáltak – belefoglaltatott, hogy Velence köteles Remete Szent Pál ereklyéit átadni a róla elnevezett - egyetlen magyar alapítású - szerzetesrendnek. A Szent fej nélküli földi maradványai előbb a budai vár egyik házába – a mai Vörös Sün házban –, majd a budaszentlőrinci pálos kolostorba kerültek.

Szent Hedvig

A legenda szerint a nosztrai kolostorban nevelkedett Nagy Lajos király kisebb lánya, az 1374-ben született Hedvig – valószínűleg 1379 és 1382 nyarán tartózkodott a kolostorban –, aki 1378-tól együtt nevelkedett jegyesével, Habsburg Vilmos stájer herceggel. Nagy Lajost halála után Mária követte a magyar trónon, míg a tíz éves Hedviget 1384 októberében lengyel királlyá koronázták, Vilmos herceget viszont elűzték. Rövidesen a pogány litvánok fejedelme Jagello Ulászló vette feleségül Hedviget, ekkor Ulászló népével együtt felvette a kereszténységet.

Szent Hedvig nagy tiszteletnek örvend Lengyelországban

Hedviget pálos szerzetesek is elkísérték lengyel földre, akiket a királynő bőkezűen támogatott. Ekkor alapították a Jasna Góra-i pálos rendházat (Czestochowában), mely napjainkban a Pálos Rend központja, valamint a keresztény világ fontos zarándokhelye, ahol a híres Fekete Madonna is látható. Jadwiga – ahogy a lengyelek Hedviget nevezik – 1399-ben halt meg, és a lengyelek szentként tisztelték, 1997-ben, II. János Pál pápa idején került sor a szentté avatására. Szent Hedvig 2006 óta a Dunakanyar védőszentje.

A kolostor első virágzása és pusztulása a török korban

Az egyes rendházak (conventus vagy domus) élén a perjel vagy prior állt, akinek feladata a konvent kormányzása és fenntartása volt. Némely rendház vikáriátus volt, tehát több rendház tartozott az élén álló vikárius felügyelete alá. A nosztrai vikárius hatalma kiterjedt a máriavölgyi, a toronyaljai és a visegrádi – volt bazilita, majd bencés – Szent András kolostorra, utóbbit Bakócz Tamás esztergomi érsek adományozta a rendnek a XV. század végén. A források szerint a visegrádi kolostorban temették el meggyilkolt II. Kis Károly királyt (1385-1386) 1391-ben. A törökök 1541-ben elfoglalták Budát, majd 1544-ben a közeli Nógrád és Visegrád várai is az oszmánok kezére kerültek. Ezekben az időkben menekülhettek el a nosztrai pálos szerzetesek, akik 1552 után már az elefánti kolostorban éltek. Az elhagyott kolostor és templom a török háborúk során romba dőlt.

A kolostor második virágzása és II. József feloszlató rendelete

A pálosok 1711-ben tértek vissza Nosztrára, ahol rövidesen megkezdődött P. Kurpász Pál és P. Hávor Mihály atyák vezetésével a templom és a hozzá csatlakozó kolostor barokk stílusú újjáépítése, a korábbi gótikus

szentély megtartásával. 1729-ben került sor a templom felszentelésére, amire Czestochowából Márianosztrára küldték a híres kegykép, a Fekete Madonna Cyprian Laszkiewicz pálos atya által elkészített művészi másolatát, amit az elküldése előtt hozzáérintettek az eredeti kegyképhez.

A częstochowai Fekete Madonna

A templom átépítésével párhuzamosan kezdődött meg a kolostor újjáépítése is. Legelőször az ezer kötet számára épülő könyvtár készült el, majd a számos adakozásnak köszönhetően 1735-re maga a kolostor is fölépült, de az építkezések még 1772-ig tartottak. Batthyány József esztergomi érsek 1779-ben elrendelt vizitációja alkalmával már 14 szerzetes és 10 novícius tartózkodott állandó jelleggel a rendházban, továbbá 104 személy foglalkozott a kolostor birtokainak megmunkálásával. 1786. február 7-én II. József császár – számos más szerzetesrenddel egyetemben – a Pálos Rendet is feloszlatta. Ezt követően Márianosztrán is megjelentek a császári biztosok és bezárva a kolostor és a templom kapuit, felolvasták az eltörlésről hozott pátenst. A márianosztrai kolostor és templom minden ingó és ingatlan vagyona az úgynevezett vallásalaphoz került. A gyönyörű kolostor, ami újjáépítése után a Magyar Királyság harmadik legnagyobb kolostora volt, a Pálos Rend feloszlata után évtizedekig üresen állt.

A kolostor az államhoz került

A napoleoni háborúk idején, a dicstelen 1809-es győri ütközet után rövid ideig kórházként használták az épületet, majd 1858-ban a magyar katolikus egyház – „a pálosok megszűntek Magyarországon megállapítással” – eladta a kolostort a magyar államnak, ettől az időponttól kezdve a templom és kolostor élete különvált.

A templom egyházmegyei gondozásba került, míg az egykori kolostorban

a Szent Vince rend irgalmas nővéreinek gondozásában női börtön kezdte meg a működését. A börtönben a nővérek gazdálkodtak, a megtermelt javakból, illetve az állam által adott fejkvótákból tartották el magukat és a fogvatartottakat közel száz éven keresztül.

Az 50-es években főként politikai foglyokat őriztek Márianosztrán

A Pálos Rend visszatért Márianosztrára

1989. augusztus 1-től a Pálos Rend visszakapta a templomot, amit 1993-ban az esztergomi főegyházmegyétől a váci egyházmegyéhez csatoltak. Dr. Beér Miklós váci püspök 2005-ben az 1850-es években épült késő barokk stílusú plébánia-épület tulajdonjogát átruházta a Magyar Pálos Rendre. A szerzetes atyák ezt követően visszavásárolták a templom melletti – a Vincés nővérek által épített – épületet is a magyar államtól, s ezzel elkezdődött a márianosztrai konvent harmadik korszaka. A Szentszék Istentiszteleti és Szentségi Kongregációja 2012. május 4-én a Magyarok Nagyasszonya templomot Bazilika Minor címmel és méltósággal ruházta föl. Az egykori kolostorépület azonban továbbra is az állam kezében maradt és börtönként üzemel.